

CUPRINS

Secțiunea 1. Aspecte generale	1
1. Noțiuni introductive	1
2. Actele de procedură supuse comunicării	2
3. Importanța citării și comunicării actelor de procedură	5
4. Reglementarea incidentă comunicării actelor de procedură. Persoanele cărora li se aplică. Sancțiunea nerespectării dispozițiilor legale	6
5. Regula generală a citării părților [art. 153 alin. (1) C.proc.civ.]. Norme speciale care prevăd citarea părților	7
6. Obligația verificării legalei îndepliniri a procedurii de citare de către instanță numai în privința părților. Excepții	10
7. Citarea părților în căile de atac ordinare și extraordinare	11
8. Dispoziții speciale privind judecata cu citarea numai a unei părți din proces	13
9. Excepția judecării cererilor fără citarea părților	13
10. Obligația instanței de a amâna judecarea cauzei în vederea legalei îndepliniri a procedurii de citare	17
11. Lipsa obligației părților legal citate de a se înfățișa în fața instanței. Cazurile în care părțile sunt obligate să se înfățișeze în fața instanței	18
12. Citarea părților ori de câte ori prin lege se instituie această obligație	20
Secțiunea a 2-a. Modalități de citare și comunicare în dreptul comun	22
1. Reglementare. Modalitățile concrete de comunicare a unui act de procedură	22
2. Comunicarea prin salariații instanței	24
3. Comunicarea actelor de procedură prin poștă	24

4.	Comunicarea actelor de procedură prin mijloace tehnice moderne _____	26
4.1.	Mijloacele care asigură transmiterea textului actului și confirmarea primirii acestuia _____	26
4.2.	Transmiterea actului prin fax _____	27
4.3.	Dovada de îndeplinire a procedurilor și comunicărilor prin mijloace moderne _____	28
4.4.	Citarea prin rețelele de socializare (Facebook, Instagram etc.) _____	34
4.5.	Comunicarea prin mijloace moderne dispusă de către instanța judecătorească _____	35
4.6.	Termenul de comunicare prin mijloace moderne _____	35
4.7.	Situații particulare _____	40
4.8.	Comunicarea de acte judiciare unei persoane fizice sau juridice ori unei autorități aflate în străinătate _____	40
5.	Procedura de comunicare pentru o altă instanță _____	41
6.	Comunicarea actelor de procedură prin executorul judecătoresc sau printr-un serviciu de curierat rapid _____	42
7.	Confidențialitatea comunicării _____	44

Secțiunea a 3-a. Comunicarea în statele membre/nemembre ale Uniunii Europene a actelor judiciare și extrajudiciare în materie civilă _____		
1.	Comunicarea conform dispozițiilor Regulamentului (CE) nr. 1393/2007 _____	45
2.	Comunicarea potrivit dispozițiilor Regulamentului (UE) nr. 2020/1784 _____	55
3.	Comunicarea conform convențiilor sau tratatelor multilaterale _____	61
3.1.	Convenția privind notificarea și comunicarea în străinătate a actelor judiciare și extrajudiciare în materie civilă sau comercială, adoptată la Haga la 15 noiembrie 1965 _____	62
3.2.	Convenția privind procedura civilă, adoptată la Haga la 1 martie 1954 _____	66

4.	Comunicarea conform convențiilor sau tratatelor bilaterale _____	66
5.	Curtoazia internațională, sub rezerva principiului reciprocității _____	67
6.	Comunicarea conform Legii nr. 189/2003 privind asistența judiciară internațională în materie civilă și comercială, republicată _____	68

Secțiunea a 4-a. Verificarea efectuării procedurilor de citare și comunicare. Termenul pentru înmânarea citației și a celorlalte acte de procedură ____ 73

1.	Obligația instanței de a verifica dacă procedura de citare sau de comunicare a actelor de procedură cu părțile s-a realizat cu respectarea dispozițiilor legale ____	73
2.	Termenul pentru înmânarea citației și a celorlalte acte de procedură _____	74
3.	Nelegala citare a părților _____	77
4.	Citarea pârâtului în procedura divorțului. Obligațiile instanței _____	77
5.	Amânarea cauzei în vederea legalei îndepliniri a procedurii de citare _____	79

Secțiunea a 5-a. Accesul la bazele de date electronice sau la alte sisteme de informare deținute de autorități și instituții publice _____ 81

Secțiunea a 6-a. Locul citării și persoanele prin care urmează a fi citate părțile dintr-un proces civil _____ 84

1.	Citarea Statului român _____	84
2.	Citarea unităților administrativ-teritoriale și a celorlalte persoane juridice de drept public _____	85
3.	Citarea persoanelor juridice de drept privat _____	87
4.	Citarea asociațiilor, societăților și a altor entități lipsite de personalitate juridică _____	87
5.	Citarea persoanelor supuse procedurii insolvenței și a creditorilor acestora _____	88

6.	Citarea persoanelor fizice. Regula _____	94
7.	Citarea persoanelor fizice incapabile și a celor cu capacitate de exercițiu restrânsă _____	99
8.	Citarea persoanelor fizice internate _____	100
9.	Citarea militarilor încazarmați și a persoanelor ce alcătuiesc echipajul unui vas, altul decât unul militar _____	100
10.	Citarea deținuților _____	100
11.	Citarea persoanelor aflate în străinătate _____	102
12.	Citarea persoanelor cu domiciliul sau reședința necunoscută _____	105
13.	Citarea moștenitorilor _____	105
14.	Dispoziții speciale referitoare la locul citării _____	106

Secțiunea a 7-a. Alegerea locului citării și al comunicării

altor acte de procedură _____ 108

1.	Condiții _____	108
2.	Ipoteza în care partea își alege domiciliul procesual la sediul unei persoane juridice _____	109
3.	Alte ipoteze privind alegerea locului citării și al comunicării altor acte de procedură. Schimbarea locului citării și comunicării actelor de procedură. Renunțarea la beneficiul domiciliului sau sediului ales _____	111
4.	Comunicarea actelor de procedură la căsuța poștală a părții _____	122

Secțiunea a 8-a. Înmânarea citației și a altor acte

de procedură _____ 123

1.	Regula generală. Distincția dintre domiciliul procesual ales și locul ales de persoana fizică care nu locuiește efectiv la domiciliul său _____	123
2.	Situații de excepție privind locul înmânării citației (altor acte de procedură) _____	124

Secțiunea a 9-a. Procedura comunicării citației și a altor acte de procedură _____	130
1. Regula. Înmânarea citației și a altor acte de procedură personal destinatarului _____	130
2. Ipoteza în care destinatarul primește citația (alt act de procedură), dar nu vrea sau nu poate să semneze dovada de înmânare _____	130
3. Ipoteza în care destinatarul refuză primirea citației (altui act de procedură) _____	130
4. Ipoteza în care destinatarul nu se află la domiciliul sau la reședința sa ori, după caz, la sediul său _____	136
5. Ipoteza în care destinatarul nu este găsit la locuința sa dintr-un hotel sau o clădire compusă din mai multe apartamente _____	139
6. Actele procedurale încheiate de agentul însărcinat cu înmânarea _____	140
7. Proba îndeplinirii procedurii de citare (comunicare) _____	142
8. Procedura comunicării în ipoteza în care destinatarul refuză primirea citației sau a oricărui alt act de procedură _____	145
9. Imposibilitatea înmânării citației (altui act de procedură) unui minor _____	148
10. Sancțiunea nerespectării termenului de înmânare a citației sau a altui act de procedură _____	148
11. Situații în care actul se consideră comunicat părții, chiar dacă nu s-a urmat procedura prevăzută de art. 154 și urm. C.proc.civ. _____	154
12. Amânarea judecății determinată de către cel însărcinat cu îndeplinirea actelor de procedură. Sancțiune _____	155
Secțiunea a 10-a. Cuprinsul citației, al dovezii de înmânare a actului de procedură și al procesului-verbal întocmit de agentul procedural _____	157
1. Cuprinsul citației _____	157

2. Sancțiunea incidentă în cazul lipsei din cuprinsul citației a mențiunilor prevăzute de lege sau stabilite de instanță _____ 160
3. Cuprinsul dovezii de înmânare a actului de procedură și al procesului-verbal întocmit de agentul procedural _____ 162
4. Sancțiunea incidentă în cazul lipsei din cuprinsul dovezii de înmânare sau al procesului-verbal a mențiunilor prevăzute de lege _____ 163
5. Forța probantă a procesului-verbal. Procedura înscrierii în fals în cazul în care se contestă semnătura aplicată pe dovada de comunicare _____ 164
6. Expertiza grafică pentru stabilirea persoanei care a semnat dovada de înmânare a actului de procedură _____ 169

Secțiunea a 11-a. Data la care se consideră îndeplinită procedura de citare sau de comunicare a actului de procedură _____ 172

Secțiunea a 12-a. Imposibilitatea comunicării actului de procedură. Sancțiunea incidentă _____ 175

Secțiunea a 13-a. Citarea prin publicitate _____ 178

1. Anularea cererii de chemare în judecată în cazul lipsei mențiunii privind domiciliul sau reședința pârâtului _____ 178
2. Anularea cererii de chemare în judecată în cazul restituirii acesteia, pe considerentul că pârâtul nu locuiește la adresa la care s-a făcut comunicarea _____ 179
3. Condiții privind încuviințarea citării pârâtului prin publicitate _____ 181
 - 3.1. Reclamantul trebuie să dovedească diligențele depuse în vederea identificării domiciliului pârâtului _____ 181

3.2.	Posibilitatea citării prin publicitate fără a deosebi după cum pârâtul se află în țară sau în străinătate la momentul formulării cererii de chemare în judecată _____	182
3.3.	Necesitatea solicitării de către reclamant a citării prin publicitate a pârâtului _____	183
4.	Persoanele care pot fi citate prin publicitate _____	184
4.1.	Regula. Posibilitatea citării prin publicitate numai a persoanei fizice _____	184
4.2.	Situația în care poate fi citată prin publicitate o persoană juridică _____	185
4.3.	Posibilitatea citării prin publicitate numai a pârâtului, nu și a reclamantului _____	186
5.	Încuviințarea citării prin publicitate și numirea curatorului special care va fi citat la dezbateri pentru reprezentarea intereselor pârâtului. Soluții posibile ____	191
6.	Modalități de realizare a citării prin publicitate. Data îndeplinirii procedurii _____	200
7.	Regimul juridic aplicabil curatorului special numit de instanță pentru reprezentarea intereselor pârâtului citat prin publicitate _____	201
8.	Suportarea remunerației convenite curatorului special numit de instanță pentru reprezentarea intereselor pârâtului citat prin publicitate _____	205
9.	Persoana care poate fi obligată la plata remunerației convenite curatorului special în materia insolvenței ____	212
10.	Soluțiile pe care le poate pronunța instanța în funcție de momentul formulării cererii de citare prin publicitate _____	215
11.	Obligația prezentării la fiecare termen de judecată a curatorului special numit de instanță pentru reprezentarea intereselor pârâtului citat prin publicitate _____	218

12. Dreptul la remunerație al curatorului special numit de instanță pentru reprezentarea intereselor pârâtului citat prin publicitate _____	220
Secțiunea a 14-a. Termenul în cunoștință _____	222
Secțiunea a 15-a. Invocarea nelegalei citări sau comunicări a actului de procedură _____	227
1. Termenul în care se poate invoca nelegala citare sau comunicare a actului de procedură. Mijloace de invocare _____	227
2. Invocarea citării prin publicitate cu rea-credință _____	232
Secțiunea a 16-a. Citarea părților sau comunicarea actului de procedură prin afișare _____	233
Secțiunea a 17-a. Comunicarea directă a actelor de procedură între avocați sau consilieri juridici _____	234
Secțiunea a 18-a. Comunicarea actelor de procedură în instanță _____	238
Secțiunea a 19-a. Intervalul orar de comunicare a actelor de procedură _____	240
Secțiunea a 20-a. Schimbarea în timpul judecății a locului citării (comunicării actelor de procedură) _____	244
Secțiunea a 21-a. Citarea și comunicarea actelor de procedură unui stat străin _____	252
Secțiunea a 22-a. Modalități de citare și comunicare a actelor de procedură în materii speciale _____	254
1. Comunicarea în materie fiscală _____	254
1.1. Persoanele cărora li se comunică actul administrativ fiscal _____	254

1.2.	Modalitățile de comunicare a actului administrativ fiscal emis pe suport hârtie _____	255
1.3.	Modalitățile de comunicare a actului administrativ fiscal emis în formă electronică _____	258
1.3.1.	În cazul actelor administrative fiscale emise de către organul fiscal central _____	258
1.3.2.	În cazul actelor administrative fiscale emise de către organul fiscal local _____	261
2.	Comunicarea procesului-verbal de constatare a contravenției _____	265
2.1.	Reguli aplicabile _____	265
2.2.	Caracterul subsidiar al modalităților de comunicare a actului sancționator _____	266
3.	Comunicarea actelor de procedură în procedurile prevăzute de Legea nr. 85/2014 privitoare la insolvență _____	270

Dr. Gabriela Cristina Frențiu

Judecător la Tribunalul Bistrița-Năsăud

**CITAREA ȘI COMUNICAREA
ACTELOR DE PROCEDURĂ
ÎN PROCESUL CIVIL**

COMENTARIU, DOCTRINĂ ȘI JURISPRUDENȚĂ

Editura
Hamangiu
2021

Secțiunea a 2-a. Modalități de citare și comunicare în dreptul comun

1. Reglementare. Modalitățile concrete de comunicare a unui act de procedură

Regulile ce vizează comunicarea sunt aplicabile deopotrivă părților, cât și altor participanți la proces (cum este martorul, expertul, traducătorul, interpretul etc.). În toate situațiile, comunicarea citațiilor și a altor acte de procedură se va face cu respectarea prevederilor art. 154, art. 155, art. 161-166, art. 170-171 C.proc.civ.

Articolul 154, art. 163, art. 167 și art. 169 C.proc.civ. enunță modalitățile concrete de comunicare a unui act de procedură. Conform acestor norme, distingem:

1. *comunicarea directă prin salariații instanțelor*, în plic închis;
2. *comunicarea prin poștă, cu scrisoare recomandată, cu confirmare de primire*^[1], în plic închis, în cazul citării persoanelor în străinătate solicitându-se comunicarea și cu conținut declarat.

Anterior modificărilor aduse prin Legea nr. 310/2018, comunicarea oricărui act de procedură, în țară sau în străinătate, trebuia făcută și cu conținut declarat.

Prin Legea nr. 310/2018 a fost modificat art. 154 alin. (4) C.proc.civ., fiind eliminată cerința comunicării cu conținut declarat^[2] în

^[1] Potrivit art. 2 pct. 21 din O.U.G. nr. 13/2013 privind serviciile poștale (M. Of. nr. 139 din 15 martie 2013), *serviciul confirmare de primire* este serviciul poștal a cărui particularitate constă în predarea către expeditor a dovezii privind predarea trimiterii poștale înregistrate, confirmată în scris de către destinatar.

^[2] Conform art. 2 pct. 19 din O.U.G. nr. 13/2013, astfel cum a fost modificat prin O.G. nr. 27/2019 (M. Of. nr. 717 din 30 august 2019), *serviciul de trimitere cu valoare declarată* este serviciul poștal a cărui particularitate constă în asigurarea unei trimiterii poștale înregistrate împotriva pierderii, furtului, distrugerii totale sau parțiale ori deteriorării, pentru o sumă care nu poate depăși valoarea declarată de către expeditor, și în eliberarea, la cerere, ulterior depunerii, respectiv livrării trimiterii poștale, a unei dovezi privind depunerea trimiterii poștale sau livrarea la destinatar, fără a fi confirmată în scris de către acesta.

cazul comunicărilor făcute în țară. Totuși, această condiție, a evaluării conținutului, s-a menținut în cazul citării persoanelor aflate în străinătate, conform art. 155 alin. (1) pct. 13 C.proc.civ.

Comunicarea cu conținut declarat avea rolul de a evita divergențele dintre părți în privința actului comunicat, respectiv al celui primit. Fără declararea conținutului, există posibilitatea disputării conținutului actului, expeditorul putând afirma că a trimis un anumit act, iar destinatarul putând declara că a primit un alt act;

3. *comunicarea în mod nemijlocit prin executori judecătorești*^[1]. Această comunicare presupune deplasarea personală a executorului judecătoresc la locul citării, nefiind posibilă transmiterea actului de către executorul judecătoresc prin intermediul serviciilor poștale ori de curierat rapid^[2];

4. *comunicarea prin servicii de curierat rapid* cu scrisoare recomandată, cu confirmare de primire, în plic închis;

5. *comunicarea de către grefa instanței prin telefax, poștă electronică sau prin alte mijloace* ce asigură transmiterea textului actului și confirmarea primirii acestuia;

6. *comunicarea citației prin afișare la ușa instanței, pe portalul instanței de judecată competente și la ultimul domiciliu cunoscut al celui citat*, însoțită, în cazurile în care instanța apreciază că este necesar, de publicarea citației în Monitorul Oficial al României sau într-un ziar central de largă răspândire;

7. *comunicarea directă între avocați sau consilieri juridici*. Această modalitate de comunicare vizează înscrisurile ce provin de la părți, aflate în posesia lor, cum ar fi cereri, întâmpinări, diferite înscrisuri invocate în apărare, și nu acte ce emană de la instanța de judecată, cum ar fi citațiile, hotărârile judecătorești^[3]. Această modalitate de comunicare se utilizează numai după învestirea instanței cu soluționarea unei cereri de chemare în judecată și numai dacă toate părțile au avocați ori consilieri juridici.

[1] Competența poate aparține oricărui executor judecătoresc aflat în raza curții de apel în a cărei circumscripție își are domiciliul sau, după caz, sediul destinatarul comunicării.

[2] M. TĂBĂRCĂ, *Drept procesual civil*, vol. II, Ed. Universul Juridic, București, 2017, p. 183.

[3] G. BOROI, M. STANCU, *Drept procesual civil*, ed. a 5-a, 2020, p. 351.

În *materia executării silite*, art. 672 C.proc.civ. prevede *comunicarea actelor de procedură de către executorul judecătoresc fie personal, fie prin intermediul agentului său procedural*. Atunci când această modalitate de comunicare nu este posibilă, comunicarea se realizează potrivit regulilor de drept comun ce reglementează citarea și comunicarea actelor de procedură. Dovada comunicării prin agent procedural are aceeași forță probantă ca dovada comunicării efectuate de către executor însuși.

2. Comunicarea prin salariații instanței

Regula generală instituită de art. 154 alin. (1) C.proc.civ. este aceea a comunicării citațiilor și a tuturor actelor de procedură, *din oficiu*, prin agenții procedurali ai instanței sesizate, prin orice alt salariat al acesteia, prin agenți sau salariați ai altor instanțe în ale căror circumscripții se află cel căruia i se comunică actul, adică *prin persoane aflate în raporturi de muncă cu instanța*.

Așa cum s-a subliniat, sistemul comunicării prin agenți procedurali, dacă beneficiază de o bună organizare, poate fi benefic în cadrul demersurilor întreprinse pentru a se realiza o justiție promptă, dar există și pericolul ineficienței unui atare sistem, încă nepregătit, și mai ales al sporirii considerabile a cheltuielilor pe care le implică un asemenea aparat tehnic^[1].

3. Comunicarea actelor de procedură prin poștă

Dacă modalitatea de comunicare prin agenții procedurali sau prin alți salariați ai instanței nu este posibilă, atunci ea se va realiza:

- *prin poștă, cu scrisoare recomandată, cu confirmare de primire, în plic închis*, în cazul comunicărilor realizate în țară;
- în aceeași modalitate menționată mai sus, dar *și cu conținut declarat*, în cazul comunicării de acte în străinătate.

Prin urmare, comunicarea prin poștă este *o modalitate subsidiară*, la care se recurge ori de câte ori regula generală a comunicării prin

[1] I. LEȘ, *Noul Cod de procedură civilă. Comentariu pe articole*, vol. I, Ed. C.H. Beck, București, 2012, p. 255.

agenții procedurale, prin alți salariați ai instanței sau ai altor instanțe din raza teritorială în care se află destinatarul nu poate fi aplicată, neputând fi considerată o modalitate alternativă.

Sintagma „comunicare prin poștă” din art. 154 alin. (4) C.proc.civ. se referă doar la transmiterea actului prin intermediul *serviciilor Poștei Române*, și nu al altor servicii, cum ar fi cele de curierat rapid similare celor poștale. Aceasta, întrucât transmiterea prin serviciile de curierat rapid este prevăzută, ca modalitate distinctă de comunicare, în cuprinsul alin. (5) al art. 154 C.proc.civ., la care se recurge numai la cererea părții interesate și numai dacă aceasta suportă cheltuielile aferente.

Când comunicarea se realizează prin scrisoare recomandată, cu confirmare de primire, la dosarul cauzei trebuie obligatoriu atașată:

- *dovada de primire*, care poartă semnătura destinatarului; sau
- *procesul-verbal* întocmit de persoana însărcinată cu predarea actului comunicat, din care rezultă că destinatarul a primit comunicarea, însă refuză să semneze dovada de înmânare ori, din motive obiective, nu o poate semna; ori
- *procesul-verbal și înștiințarea* prevăzute de art. 163 C.proc.civ., întocmite de funcționarul însărcinat cu înmânarea corespondenței, atunci când destinatarul nu este găsit la locul unde i se face comunicarea, nu există o persoană majoră din familie ori o persoană majoră ce locuiește cu destinatarul ori care îi primește, în mod obișnuit, corespondența sau, după caz, un administrator, un portar ori o persoană care în mod obișnuit îi înlocuiește sau, deși este găsit destinatarul ori una dintre persoanele sus-menționate, acestea refuză să primească acea comunicare și nu există cutie poștală.

Dacă actul ce trebuie comunicat este supus unui termen (bunăoară, cererea de declarare a căii de atac), acesta trebuie predat serviciului de poștă în cadrul termenului legal în care trebuie îndeplinit actul. Numai în această situație este considerat un act făcut în termen, conform art. 183 C.proc.civ.

Cu toate că regula principală consacrată în art. 154 alin. (1) C.proc.civ. este aceea a comunicării actelor de procedură prin agenții procedurale ai instanței ori prin orice alt salariat al acesteia, respectiv prin agenți ori salariați ai altor instanțe, în practica instanțelor judecătorești comunicarea prin poștă este *principala modalitate de comunicare utilizată*.

4. Comunicarea actelor de procedură prin mijloace tehnice moderne

4.1. Mijloacele care asigură transmiterea textului actului și confirmarea primirii acestuia

Tot ca modalitate principală de comunicare a citațiilor și a altor acte de procedură, alin. (6) al art. 154 C.proc.civ. reglementează posibilitatea comunicării prin diferite mijloace care asigură transmiterea textului actului și confirmarea primirii acestuia. Pot constitui asemenea mijloace *telegrama, telefaxul, faxul, poșta electronică*.

Esențial este nu mijlocul de comunicare în sine, ci ca mijlocul folosit să fie apt să asigure transmiterea textului actului, precum și confirmarea primirii acestuia.

În scopul realizării comunicării prin asemenea mijloace moderne de comunicare, partea interesată trebuie să indice *datele necesare comunicării*, și anume: număr de telefon, număr de fax, adresă de poșta electronică.

Indicarea adresei de poșta electronică în cuprinsul acțiunii, cererii ori în antetul acestora prezumă că titularul a consimțit la primirea comunicărilor prin mijloace electronice.

În practica judiciară, din cauza faptului că procedura de citare trebuie realizată în localități îndepărtate de sediul instanței, iar de multe ori, în localitatea respectivă lipsesc mijloacele moderne de comunicare (fax, acces la internet), *de regulă*, procedura de comunicare a cererilor și a tuturor actelor de procedură se face *prin intermediul serviciilor poștale*. Procedura de comunicare prin mijloace tehnice moderne este utilizată, în special, în cazul comunicărilor realizate către instituții publice, societăți comerciale, regii autonome și, mai puțin, al celor efectuate către persoanele fizice.

În *cauzele urgente*, unde se prevede un timp maxim de soluționare (cum sunt, bunăoară, cererile de instituire a unui ordin de protecție, în care judecata trebuie realizată, ca regulă, într-un interval de 72 de ore de la primirea cererii^[1]), citarea se realizează *și telefonic*, întoc-

[1] Cu excepția cazului în care, anterior, s-a emis un ordin de protecție provizoriu, durata inițială pentru care acesta este dispus fiind prelungită, de drept, cu durata necesară îndeplinirii procedurii judiciare de emitere a

mindu-se o notă telefonică de către grefierul de ședință, în care va arăta modalitatea de încunoștințare și obiectul acesteia^[1], *prin agenții procedurale* ai instanței în a cărei rază teritorială domiciliază părțile ori *prin organele de poliție* din localitatea de domiciliu a părților.

Articolul 42 alin. (3) din Anexa nr. 1 – Măsuri de primă urgență cu aplicabilitate directă – la Decretul Președintelui României nr. 195/2020^[2] privind instituirea stării de urgență pe teritoriul României și art. 63 alin. (3) din Anexa nr. 1 – Măsuri de primă urgență cu aplicabilitate directă – la Decretul Președintelui României nr. 240/2020^[3] privind prelungirea stării de urgență pe teritoriul României prevăd că, atunci când este posibil, comunicarea actelor de procedură are loc prin telefax, poștă electronică sau prin alte mijloace ce asigură transmiterea textului actului și confirmarea primirii acestuia.

Sintagma „când este posibil” trebuie interpretată în sensul că o comunicare prin mijloace moderne se dispune ori de câte ori partea a indicat instanței datele corespunzătoare în acest scop, o asemenea modalitate de comunicare fiind prioritară prin raportare la cauzele instituirii stării de urgență.

4.2. Transmiterea actului prin fax

Transmiterea actului prin fax îndeplinește, în principiu, rigorile procedurale referitoare la comunicare.

ordinului de protecție, cu informarea agresorului despre acest fapt – art. 42 alin. (9) din Legea nr. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței domestice, republicată (publicată în M. Of. nr. 367 din 29 mai 2003, republicată pentru prima dată în M. Of. nr. 365 din 30 mai 2012, pentru a doua oară în M. Of. nr. 205 din 24 martie 2014 și pentru a treia oară în M. Of. nr. 948 din 15 octombrie 2020), în forma modificată prin Legea nr. 174/2018 (M. Of. nr. 618 din 18 iulie 2018).

^[1] Practic, prin telefon se comunică agresorului că împotriva sa a fost formulat un ordin de protecție, precum și termenul de judecată, indicându-se data, ora, sala la care va avea loc ședința, iar victima va fi informată despre ziua, ora, sala unde va avea loc soluționarea cererii de instituire a ordinului de protecție.

^[2] Publicat în M. Of. nr. 212 din 16 martie 2020.

^[3] Publicat în M. Of. nr. 311 din 14 aprilie 2020.

Jurisprudență națională

1. În condițiile în care există *dubii în privința datei comunicării*, generate chiar de emitentul actului, care, pe lângă modalitatea de comunicare prin fax, a utilizat și modalitatea comunicării prin poștă cu confirmare de primire, demonstrând astfel existența propriilor îndoieli cu privire la finalitatea transmiterii inițiale, acestea trebuie, în considerarea garanțiilor aferente dreptului la liberul acces la justiție și a principiului *in dubio pro reo*, să îi profite persoanei căreia actul îi era adresat^[1].

2. O comunicare prin fax, în ipoteza în care singura dovadă a comunicării este raportul pentru verificarea transmiterii, ce cuprinde numai numărul de fax la care s-a făcut transmiterea, în condițiile contestării primirii faxului și a numărului de fax, nu îndeplinește exigențele normei analizate, iar coroborarea cu alte elemente de fapt pentru confirmarea primirii actului nu este prevăzută și nici admisibilă^[2].

În cazul transmiterii prin fax nu este suficientă numai *dovada efectivă a transmiterii*, realizată cu ajutorul *raportului de transmitere*, ci trebuie să se dovedească faptul că *înscrișul transmis prin fax a fost chiar actul de procedură pretins*.

4.3. Dovada de îndeplinire a procedurilor și comunicărilor prin mijloace moderne

Conform art. 94 alin. (14) din Regulamentul de ordine interioară al instanțelor judecătorești, dovezile de îndeplinire a procedurilor și comunicărilor efectuate prin telefon, telegraf, fax, poștă electronică ori prin alte mijloace de comunicare, primite de grefierul de ședință sau de persoana care le-a transmis, se depun la dosar în formă scrisă, imediat ce au fost recepționate.

Anterior modificărilor aduse art. 154 C.proc.civ. prin Legea nr. 310/2018, în vederea confirmării, odată cu actul de procedură care

[1] I.C.C.J., s. cont. adm. și fisc., dec. nr. 2359/2012, www.juridice.ro.

[2] I.C.C.J., s. cont. adm. și fisc., dec. nr. 4799/2011, în Dreptul nr. 8/2012, p. 252.

se comunica de către grefa instanței prin mijloacele moderne de comunicare, aceasta avea obligația de a transmite destinatarului comunicării și un formular care conținea următoarele elemente: denumirea instanței, data comunicării, numele grefierului care asigură comunicarea și indicarea actelor comunicate. Acest formular se completa de către destinatar cu data primirii, numele în clar și semnătura persoanei însărcinate cu primirea corespondenței și se expedia instanței prin telefax, poștă electronică sau prin alte mijloace. Lipsa de la dosarul cauzei a formularului comunicat de către instanță făcea ca procedura de comunicare a actului de procedură (citație sau orice alt act de procedură) să nu poată fi considerată legal îndeplinită, întrucât *scopul acestui formular era acela de a atesta, de a confirma primirea de către destinatar a actului transmis*. Totuși, în ipoteza lipsei confirmării primirii actului, ca urmare a netransmiterii formularului completat, considerăm că procedura de citare și/sau de comunicare trebuia considerată totuși legal îndeplinită atunci când destinatarul comunica instanței, pentru termenul stabilit, poziția sa față de înscrisurile care i-au fost comunicate. Într-o atare situație, în condițiile în care partea își exprima punctul de vedere față de înscrisurile comunicate, rezultând că are cunoștința de data judecății, de actele comunicate de către instanță, se putea aprecia că scopul comunicării este atins, astfel că procedura de comunicare trebuia considerată legal îndeplinită, chiar dacă destinatarul omitea (din neștiință, ignoranță, rea-credință) retrimiteria formularului completat.

Comunicarea prin poștă electronică nu putea fi considerată că oferă garanții absolute, întrucât partea putea refuza sau neglija restituirea formularului, asumându-și angajarea răspunderii sale pentru neîndeplinirea cu bună-credință a obligațiilor procesuale [art. 12 alin. (3) C.proc.civ.].

În reglementarea în vigoare, potrivit art. 154 alin. (6) C.proc.civ., astfel cum a fost modificat prin Legea nr. 310/2018, comunicarea citațiilor și a altor acte de procedură se poate face de grefa instanței și prin telefax, poștă electronică sau prin alte mijloace ce asigură transmiterea textului actului și confirmarea primirii acestuia, dacă partea a indicat instanței datele corespunzătoare în acest scop. Comunicarea actelor de procedură este însoțită de semnătura electronică extinsă a instanței care înlocuiește ștampila instanței și semnătura grefierului de sedință din mențiunile obligatorii ale citației. Fiecare instanță dispu-

ne de o singură semnătură electronică extinsă pentru citații și acte de procedură.

Procedura de comunicare se consideră legal îndeplinită, conform art. 154 alin. (6¹) C.proc.civ., nou-introdus prin Legea nr. 310/2018, la momentul la care expeditorul (instanța) a primit mesaj din partea sistemului său tehnic folosit că actele comunicate au ajuns la destinatar potrivit datelor furnizate de acesta^[1]. Articolul 154 alin. (6¹) C.proc.civ. pune accent pe mesajul ce confirmă că e-mail-ul a ajuns în căsuța electronică a destinatarului (bunăoară, *mesajul Ok transmis de fax, mesajul citirii e-mail-ului la data de ... ora ... de către destinatar*).

Conform art. 163 alin. (11¹) C.proc.civ., mesajul de comunicare către destinatar, primit de la sistem (cu alte cuvinte, *copia imprimată a confirmării expedierii, ce conține data și ora transmiterii*), constituie *dovada de comunicare*. Acesta se va lista și se va atașa la dosarul cauzei prin grija grefierului instanței (spre exemplu, data și ora trimiterii e-mail-ului se prindează și se depune la dosar). Articolul 163 alin. (11¹) C.proc.civ. pune accent pe plecarea e-mail-ului către adresa de corespondență corectă indicată de către parte.

Data comunicării nu este cea indicată de către destinatar ca dată a primirii, ci *cea care rezultă din mesajul de confirmare* a expedierii cu succes a actului ori a primirii actului de către destinatar, mesaj emis de sistemul concret utilizat de instanță (fax, telefax, poștă electronică).

Protocolul standard utilizat pentru comunicarea prin e-mail permite generarea unei *notificări* prin care expeditorul este anunțat că e-mail-ul a plecat din serverul său, dar nu a ajuns la serverul destinatarului, de tipul „*delivery failure*”.

Judicios a remarcat doctrina că instanța de judecată ce realizează procedura de comunicare prin e-mail este obligată să se asigure că adresa la care s-a realizat comunicarea este cea corectă, respectiv cea indicată de către parte, întrucât dacă actul s-a expediat la o adresă incorectă, dar validă, care nu aparține părții, ci unui terț, aparent procedura de comunicare este corect îndeplinită, sistemul neprimind

[1] Sistemul electronic poate confirma întotdeauna că un e-mail a plecat către o adresă concretă, dar nu poate confirma întotdeauna că e-mail-ul a ajuns în căsuța poștală a destinatarului. A se vedea C. DRĂGUȘIN, C. STEREA-GROSSU, *Citarea și comunicarea actelor de procedură prin e-mail în materie civilă*, www.juridice.ro (19 noiembrie 2020).

un mesaj de eroare, cu toate că mesajul nu a fost livrat părții, ci unui destinatar terț^[1].

Cât timp legea prevede numai comunicarea în căsuța poștală, revine *părții obligația să verifice folderele din propria căsuță poștală*, pentru a se asigura că o eventuală comunicare nu a intrat în folderul „Inbox”, ci în folderul „Spam”.

Recurgerea la comunicarea actelor de procedură prin intermediul acestor mijloace moderne poate avea loc *numai cu acordul părții*, cât timp partea trebuie să indice datele necesare în acest scop [art. 154 alin. (6) C.proc.civ.]. Indicarea datelor unor asemenea mijloace nu este obligatorie, însă menționarea lor lasă a se presupune voința părții de a-i fi comunicate actele de procedură în această modalitate.

În jurisprudență s-a apreciat că *o comunicare prin poșta electronică poate fi chiar mai transparentă decât comunicarea prin scrisoare recomandată cu confirmare de primire*, întrucât, la rubrica „subiect” din e-mail-ul transmis, se poate menționa denumirea concretă a actului de procedură comunicat. În cazul comunicării prin scrisoare recomandată cu confirmare de primire, prin mențiunile inserate pe acest document nu se poate dovedi care anume înscris s-a expediat în această manieră. Utilizarea tehnologiei informației pentru transmiterea de date asigură dovezi mult mai puternice decât în cazul mijloacelor tradiționale^[2].

Procedura de citare electronică este un sistem câștigător, ce permite părții să ia cunoștință despre actele de procedură ce o vizează din orice parte a lumii, ușurându-i astfel accesul la documente de o reală importanță pentru parte, și care oferă un grad mai mare de certitudine că ajunge la destinatar.

În literatura de specialitate^[3] s-a subliniat că noua reglementare a făcut mai funcțională procedura de comunicare, creând însă condițiile unei contestabilități nespecifice și inoportune într-un domeniu în care

[1] C. DRĂGUȘIN, C. STEREA-GROSSU, *Citarea și comunicarea actelor de procedură... op. cit.*, www.juridice.ro (19 noiembrie 2020).

[2] I.C.C.J., Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, Dec. nr. 34/2016, paragraf. 100 și 101 (M. Of. nr. 18 din 9 ianuarie 2017).

[3] TR.C. BRICIU, M. STANCU, C.C. DINU, GH.-L. ZIDARU, P. POP, *Comentarii asupra modificării noului Cod de procedură civilă prin Legea nr. 310/2018. Între dorința de funcționalitate și tendința de restaurație*, www.juridice.ro (8 februarie 2019).